

16 ^{de} jaargang		Nieuwsbrief leren		116 september 2016
		Lieven Coppens		
		http://www.nieuwsbriefleren.be	nieuwsbrief.leren@gmail.com	
		http://www.facebook.com/lieven.coppens		
<i>Kennis die niet gedeeld wordt, is nutteloos!</i>				

Met deze nieuwsbrief wil ik op een verantwoorde en onafhankelijke manier informatie geven over actuele onderwijsthema's. Standpunten die hier worden ingenomen zijn uitsluitend deze van mijzelf en kunnen in geen enkel opzicht toegeschreven worden aan welbepaalde organisaties of onderwijsnetten en/of -koepels. Ik streef ernaar om mijn standpunten grondig en, waar mogelijk, ook wetenschappelijk te onderbouwen. Een duidelijke bronvermelding laat de kritische lezer toe om de gebruikte informatie te verifiëren. Reageren op de bijdragen uit deze nieuwsbrief kan en mag altijd. Wie reageert, geeft mij automatisch en impliciet de toestemming om indien nodig zijn reactie integraal of samengevat én op naam in deze nieuwsbrief weer te geven.

Voorwoord: terug uit de lappenmand

Na een heel pittige revalidatieperiode neem ik de draad van de *Nieuwsbrief leren* weer op. De afwezigheid van pijn heeft me enorm veel extra energie opgeleverd. Energie die ik het komende jaar niet alleen in het schrijven van de nieuwsbrieven ga investeren, maar ook in het uitwerken van een nieuwe webstek waarin ik al mijn internetcreaties van de voorbije jaren hoop te integreren. Deze webstek zal deels vrij toegankelijk zijn en deels beveiligd. Hierdoor zal het werk aan mijn verschillende blogs dit jaar grotendeels stilliggen. Voorlopig houd ik alleen mijn boekenblog (<http://boeketje-onderwijs.skynetblogs.be>) en mijn blog rond educatieve programma's (<http://softie-en-het-ware-meer.skynetblogs.be>) actief. De blog rond studiekeuze (<http://2xleren.skynetblogs.be>) zal op termijn verdwijnen. Door de komst van de netoverschrijdende website *Onderwijskiezer* heeft het weinig zin deze nog langer te onderhouden.

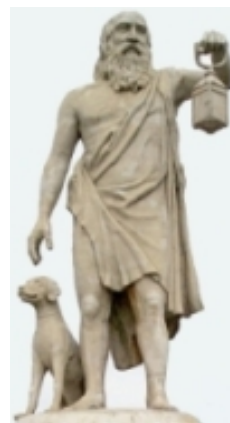
Het concept van de *Nieuwsbrief leren* blijft behouden: een onafhankelijk, kritisch en actueel medium dat onderwijzen probeert te informeren, versterken en vooral te doen nadenken. Want ik heb niet de pretentie om te zeggen dat ik de waarheid in pacht heb. Als mensen na het lezen van mijn nieuwsbrieven over hun eigen handelen reflecteren en met elkaar discussiëren, ben ik al lang tevreden.

Lieven

Het kind zoeken achter het M-decreet: ik zoek een mens...

De verslagen en gemotiveerde verslagen voor het M-decreet zijn geschreven. Naar ik mag hopen tot grote tevredenheid van ouders, kinderen en scholen. Op die manier kregen ze het toegangsticket dat ze nodig hadden. In die zin is er buiten vroeger niets of toch niet veel veranderd. Maar toch...

Het nieuwe toegangsticket is een onnodig administratief huzarenstukje geworden waarbij velen het gevoel hebben dat het meer getuigt van een georkestreerde ontmoedigingspolitiek dan van een welgemeende zorg voor de kinderen met specifieke onderwijsnoden en dat het niet zou misstaan hebben in het Russische bureaucratische apparaat uit de vorige eeuw. Waar we dankzij het handelingsgericht werken stilaan geëvolueerd waren naar het *Need-to-know – Nice-to-know*-principe heb ik bij enkele van de verplichte rubrieken het gevoel dat er een nieuw principe bijgekomen is. Het *Useless-to-know*-principe. Bovendien werd ons het ICF-kader opgedrongen waardoor we alles moeten hertalen in termen van functionele stoornissen en beperkingen van leerlingen, terwijl het iedereen met een beetje kennis van leer- en ontwikkelingsproblemen ook zonder dat ICF-kader duidelijk is met welke problemen deze kinderen en jongeren kampen.

Wat ik eerder al in mijn nieuwsbrieven voorspelde is uitgekomen: het schrijven van dit toegangsticket is nu al in veel gevallen verworden tot een vorm van formalistische 'rubriekeninvullerij' waarachter het kind of de jongere verloren gaat. Hebben we jaren gestreden om het medisch model weg te krijgen én te houden uit de wereld van de leer- en

ontwikkelingsstoornissen, zitten we nu met een bio-psychosociaal model dat een klinische toepassing is van de huidige visies op gezondheidszorg...¹. En maar blijven beweren dat er niets medisch is aan het ICF-kader...

Daarbij werden de mensen op de werkvloer eens te meer in de steek gelaten door de mensen aan de top die, waarschijnlijk uit vervreemding van het werk aan de basis of uit een bepaalde aandrang om hun eigen bestaan te legitimeren, kritiekloos zijn meegegaan in de manier waarop de overheid het M-decreet administratief heeft vormgegeven. Het is trouwens zeer opvallend dat mensen die vorming geven over het ICF-kader bijna zonder uitzondering zelf struikelen over de vraag om een echte leerstoornis te vertalen naar de rubrieken van dit kader. Dit zegt genoeg.

Hoe herken ik een goede test

Om de een of andere reden krijg ik de laatste maanden met de regelmaat van een klok vanuit verschillende scholen de vraag hoe ze een goede genormeerde test kunnen onderscheiden van een slechte. Op risico van excommunicatie geef ik hier het antwoord dat ik tien jaar lang gaf aan mijn studenten uit de BanaBa-opleiding *Zorgverbreding en remediërend leren*.

Een goede test herken je eerst en vooral aan zijn *standaardisatie*. Met *standaardisatie* wordt bedoeld dat er in de handleiding heel duidelijk staat aangegeven op welke manier de test moet worden afgenomen. Het gaat dus over de uniformiteit van de procedure in de afname en scoring van de test. Als de scores van de verschillende leerlingen bij wie men de test afneemt vergelijkbaar moeten zijn, dan moeten de testomstandigheden voor hen allemaal dezelfde zijn. Een goede test komt dus met eenduidige en te volgen richtlijnen in verband met onder andere:

- Het gebruikte materiaal;
- De eventuele tijdslimieten;
- De mondelinge instructies;
- De toegelaten voorafgaande voorbeelden;
- Eventuele andere details.

Een tweede belangrijke aspect van de *standaardisatie* van een test is zijn *normering*. Aan de hand van die *normering* wordt het resultaat van een leerling vergeleken met de behaalde resultaten van de andere leerlingen op diezelfde test. De *normering* geeft niet alleen het gemiddelde resultaat weer, maar ook de relatieve frequentie van de variërende afwijking boven en onder het gemiddelde. Hierdoor kan men, zoals bij bijvoorbeeld bij een intelligentietest, categorieën onderscheiden zoals *zwakbegaafd*, *gemiddeld begaafd* en *hoogbegaafd*. Er zijn verschillende soorten normen, van eenvoudige percentielen over C-scores, T-scores, vaardigheidsscores tot... Ook hier geldt dat sommige soorten meer mogelijkheden bieden dan andere. Maar daarover misschien in een volgende nieuwsbrief meer.

Als we spreken over psychometrische eigenschappen van een test, hebben we het in eerste instantie over de *betrouwbaarheid* en de *validiteit*. De *betrouwbaarheid* van een test geeft aan in welke mate de resultaten van de leerling op die test hetzelfde blijven wanneer hij opnieuw getest wordt aan de hand van dezelfde of een soortgelijke test. Deze *betrouwbaarheid* kan men nagaan door de scores te vergelijken die behaald zijn door dezelfde leerlingen op verschillende tijdstippen, met verschillende onderzoekers of verschillende verbeteraars. Met andere woorden: de resultaten van de leerling moeten met elkaar consistent zijn. Aan de hand van psychometrische technieken kan men deze *betrouwbaarheid* berekenen. Men krijgt dan een betrouwbaarheidscoëfficiënt. Los van de manier waarop deze coëfficiënt wordt berekend kunnen we hier stellen dat een test zeer betrouwbaar is als deze coëfficiënt .80 of hoger bedraagt. Bedraagt deze coëfficiënt .50 of minder, dan is deze test onvoldoende betrouwbaar. Over het algemeen neemt men aan dat een test met een coëfficiënt van .70 of hoger betrouwbaar is. De *validiteit* van een test leert ons in welke mate de test meet wat hij zegt te meten. Eenvoudig uitgelegd: een test over biologie moet vragen bevatten die de kennis over biologie testen en niet de wiskundige kennis. Ook hier zijn er verschillende manieren om na te gaan of een test valide is. Ook hier gebruikt met een coëfficiënt om dit uit te drukken. Van een test met een coëfficiënt van .40

¹ BROCATUS, N., Het biopsychosociale model: implementatie in de klinische praktijk van een CAR d.m.v. ICF. Een verfrissende manier van denken over mensen met functioneringsproblemen?, Signaal, nr.78, januari-februari-maart 2012, blz.10.
Zie ook: http://www.sig-net.be/uploads/artikels_signaal/signaal_78_2012_het_bps_model_in_car.pdf.

zegt men dat de *validiteit* vrij hoog is. Een test met een coëfficiënt van .60 heeft een zeer hoge *validiteit*. Dat ik hier niet dieper inga op de statistische achtergrond van dit alles, zal waarschijnlijk door weinig mensen betreurd worden.

Het is echter wel belangrijk om testen op basis van de hierboven vermelde criteria te evalueren. Normaal gezien zijn deze psychometrische gegevens in de handleiding van een test terug te vinden of eenvoudig op te vragen bij de maker van de test. Het is immers in het belang van de testmaker om de gebruiker ervan te overtuigen dat het om een goed instrument gaat. Wanneer deze gegevens niet in de handleiding terug te vinden zijn of niet bij een eenvoudige vraag vlot beschikbaar worden gesteld, kun je er terecht van uitgaan dat de makers iets te verbergen hebben en het dus naar alle waarschijnlijkheid niet over een goede test gaat.

Samengevat zou ik durven stellen dat een goede test ten minste over de volgende eigenschappen moet beschikken:

- De *standaardisatie*;
- Een *betrouwbaarheid* van .70 of hoger;
- Een *validiteit* van .40 of hoger;

Ik ga me niet bemoeien met de discussie of de normen van een test standaard in de handleiding moeten afgedrukt worden. Dat kan bepaalde weloverwogen redenen hebben die men moet bevragen. Wel vind ik persoonlijk dat wie een goede test koopt, tegelijk ook de normering koopt en daarvoor dus niet hoeft bij te betalen.

Voor jullie gelezen: Peter de Vries & Peter de Vries, Instrumenten voor begeleiden in passend onderwijs¹

Handelingsgericht vormgeven aan het M-decreet (Vlaanderen) of Passend onderwijs (Nederland), hoe doe je dat? Niet met grote filosofische traktaten of met het alom bekende je-m'en-foutisme van *het-zal-mijn-tijd-wel-duren*. Wel door het ontwikkelen van een schoolbrede visie op inclusie waarop je een krachtig instrumentarium kunt enten. Wie het boek van (Peter de Vries)² leest, zal al gauw merken dat hij daarmee beide in handen heeft. Omdat beide auteurs nu eenmaal een grote affiniteit hebben met het handelingsgericht werken en het inclusiedenken, elk vanuit hun eigen referentiekader. Ik schrijf bewust (Peter de Vries)² en niet (Peter de Vries + Peter de Vries) omdat het groeipotentieel dat uit dit samenwerkingsverband tussen beide naamgenoten voortkomt groter is dan de som van de kennis van beide auteurs. Dit blijkt niet in het minst uit het feit dat andere deskundigen zoals onder andere Kees van Overveld, Noëlle Pameijer en Tanja van Beukering hun eigen bijdragen aan dit boek leverden. Nogmaals, in dit boek krijg je twee dingen voor de prijs van één: een (aanzet tot) schoolbrede visie en het bijpassende instrumentarium. De ideale combinatie.

Concreet worden de meer dan 70 stevig onderbouwde en uitgeteste instrumenten verdeeld in zeven categorieën. Voor de duidelijkheid geef ik bij elke categorie een voorbeeld van een instrument als warmmaker:

Categorie	Voorbeeld van een instrument
Begeleiden van leerlingen	Functioneringsgesprek met een leerling
Begeleiden in passend onderwijs	Ontwikkeling volgen van leerling met beperking
Begeleiden in samenwerken met ouders	Format creëren van buddy's tussen ouders
Begeleiden van leraren	Observeren van effectieve leertijd
Begeleiden van complex gedrag	Observatie van relatie leren en gedrag
Begeleiden bij schoolontwikkeling	OP PAD: met het team bouwen aan de toekomst
Begeleiden bij externe ondersteuning	Checklist ouderbetrokkenheid en zorg

¹ DE VRIES, P., DE VRIES, P., Instrumenten voor begeleiden in passend onderwijs, Perspectief Uitgevers, Utrecht, 2016, 327 blz., ISBN: 978-94-9126912-7.

Alle instrumenten uit het boek worden grondig toegelicht en zijn voorzien van een duidelijke gebruikersinstructie. Hierdoor kunnen ze met inzicht en effectief ingezet worden. Wie nog zou twijfelen aan de inhoudelijke onderbouw van het aangeboden instrumentarium, verwijst ik graag naar de uitgebreide literatuurlijst achteraan in het boek.

Rest me nog te zeggen dat alle instrumenten uit het boek zonder bijbetaling van het Internet kunnen worden afgehaald.

Voor jullie gelezen: Anton Horeweg, Gedragsproblemen in de klas¹

Een laagdrempelig en praktisch boek over gedragsproblemen voor leerkrachten. Zo kunnen we het boek van Anton Horeweg het beste omschrijven. Voeg daaraan toe dat Kees van Overveld, de Nederlands specialist in verband met gedragsproblemen (Zie Groepsplan gedrag en Groepsplan gedrag in het Voortgezet Onderwijs) er zich toe leende om het voorwoord te schrijven en je weet dat het hier gaat om een boek dat de moeite meer dan waard is.

Het boek begint met een algemeen hoofdstuk. Hierin wordt er eerst en vooral een onderscheid gemaakt tussen een gedragsprobleem en gedragsstoornis. Vanuit de visie dat een gedragsprobleem een interactieprobleem is tussen het kind en zijn omgeving wordt er ook stilgestaan bij de rol van de leerkracht en andere preventieve maatregelen. Tot slot beschrijft de auteur wat je kunt doen als er dan toch gedragsproblemen voorkomen.

In de volgende hoofdstukken komt er telkens een specifiek probleemgebied aan bod. Elk probleemgebied wordt verkend vanuit dezelfde gemeenschappelijke vragen telkens aangevuld met andere probleem specifieke informatie. Zo ontstaat er een goed onderbouwd en praktisch beeld van het probleem in kwestie. De probleemgebieden die aan bod komen zijn de volgende:

- Adhd;
- Add;
- Autismespectrumstoornissen;
- Disruptieve stoornissen;
- Hechtingsproblemen;
- Probleemgedrag met een speciale oorzaak;
- Angststoornissen en depressie bij kinderen;
- Faalangst;
- Syndroom van Gilles de la Tourette;
- Dcd;
- Nld;
- Hoogbegaafdheid en probleemgedrag;
- Agressie;
- Pestgedrag;
- Executieve functies.

Het is daarbij telkens weer heel interessant om te lezen welke impact dit probleem heeft op het leren van de leerling en wat je als leerkracht concreet in jouw klas kunt doen.

Inhoudelijk heel sterk onderbouwd (zie de uitgebreide literatuurlijst die in het boek is opgenomen), komt dit boek heel ruim tegemoet aan de leerkracht met een grote behoefte aan praktische en direct toepasbare informatie.

¹ HOREWEG, A., Gedragsproblemen in de klas in het basisonderwijs. Een praktisch handboek, LannooCampus, Houten, 2015, 318 blz., ISBN: 978-94-014-3218-4